

нации, България се задължава да спазва строго военнитѣ морски и въздушни клаузи, които сж изложени по-долу.

ОТДѢЛЪ I.

Военни клаузи.

Глава I.

Общи клаузи.

Чл. 64.⁵⁰⁾ Въ течение на третѣ месеца, които ще следватъ влизането въ сила на настоящия договоръ, военнитѣ сили на България ще трѣбва да бждатъ демобилизирани въ размѣра, предписанъ по-долу.

Чл. 65.⁵¹⁾ Задължителната военна служба ще бжде премахната въ България. За въ бждаще, българската

Bulgarie s'engage à observer strictement les clauses militaires, navales et aériennes ci-après stipulées.

SECTION I.

Clauses militaires.

Chapitre I.

Clauses générales.

Art. 64. Dans les trois mois qui suivront la mise en vigueur du présent Traité, les forces militaires de la Bulgarie devront être démobilisées dans les mesures prescrites ci-après.

Art. 65. Le service militaire obligatoire pour tous sera aboli en Bulgarie. L'armée bulgare ne sera, à

нитѣ се подготвя общото ограничаване на въоръженията. Ако Румъния преди войната имаше една постоянна армия отъ около 60,000 души, следъ войната има 192,000 души Югославия отъ 40,000 души сега има 176,000 души, Гърция отъ 30,000 души, по германски данни днесъ има 300,000 души, а по английски 250,000 души, на България отъ 60,000 души ѝ е опредѣлено да има 33,000 души, а тя въ сжщность има подъ 25,000 души. И въпреки това, отъ нея се иска да има и добъръ вжтрешенъ редъ и да пази границитѣ на съседитѣ си, които общо иматъ 568,000 войници!... Всѣкога нея държатъ отговорна, ако изъ поробенитѣ български малцинства нѣкоя посмѣе да потърси прокламиранитѣ отъ самитѣ победители права за малцинствата!...

Но, тая трагедия стана още по-голѣма, когато България бѣ приета за членъ на Обществото на Народитѣ. Отъ противникъ на победителитѣ, тя стана тѣхенъ съюзникъ. Но не съюзникъ въ правата, а само въ задълженията. По силата на чл. 16 отъ устава на Обществото тя пое редъ задължения и въ военно отношение, безъ обаче да има право да се организира военно поне въ рамкитѣ на Устава. Нѣщо повече, понеже тя се намира въ периферията на О. на Н., ако бжде нападната отъ една държава внѣ отъ Обществото, тя не ще има достатъчно сили за да укаже поне елементарна съпротива, за да защити своята и на Обществото чещъ.

⁵⁰⁾ Демобилизиране на Българската армия. Българската армия бѣ демобилизирана веднага следъ Солунското примирие. Когато договорътъ за миръ влѣзе въ сила България нѣмаше какво повече да демобилизира и тримесечния срокъ, който предвижда чл. 64 стана съвсемъ безпредметенъ.

⁵¹⁾ Доброволческа армия. Договорътъ за миръ опредѣля не само броя и състава на Българската армия следъ войната, но и началата на които тя трѣба да бжде организирана. Съ това за пръвъ пжтъ въ историята при сключването на договоритѣ за миръ на победената страна несамо се отнема свободата да опредѣля числеността на своята постоянна армия, но и свободата да избира сама началата, на които тя трѣбва да бжде организирана.

Историята познава главно два начина на образуване националнитѣ армии: *наемническата армия* (ландскнехти) и *общозадължителната военна повинность*. Последната отъ своя страна може да бжде *постоянна армия*, какваго иматъ всички континентални държави и *народна милиция*, какваго има Швейцария. Наемническата армия сжществуваше главно до френската революция. Следъ нея почти въ всички държави се въведе общозадължителната военна повинность. Изключение правятъ само Англия и Съединенитѣ Щати, които благодарение географическото, политическото и икономическото си положение, подържатъ сухопжтна наемна армия.